

Universitetet
i Stavanger

**NORSK HOTELLHØGSKOLE
BACHELOROPPGAVE**

STUDIUM:

Reiselivsledelse – bachelorstudium
BRLBAO

OPPGAVEN ER SKREVET INNEN FØLGENDE
FAGOMRÅDE:

Litteratursøk

ER OPPGAVEN KONFIDENSIELL?
(NB! Bruk rødt skjema ved konfidensiell oppgave)

TITTEL:

Er Willy virkelig fri?

ENGELSK TITTEL:

Is Willy really free?

FORFATTER(E)(NB! maks tre studenter pr oppgave):

VEILEDER:

Kandidatnummer:

5545

.....

.....

.....

Studentnummer:

256067

.....

.....

.....

Navn:

Marianne Ella Endresen

.....

.....

.....

Åsa Grahm

ER WILLY VIRKELIG FRI?

Bærekraftig hvalsafari

15. JUNI 2022

Antall ord 8091

Forord

Tusen takk til meg selv for at jeg ikke ga opp! Tusen takk til Åsa Grahn for veiledning og støtte. Vil også takke venninnene mine som har hørt på maset mitt i månedsvis og tante Randi som har støttet meg gjennom prosessen.

Tittel: Er Willy virkelig fri?

Bakgrunn for valg av tema:

Villdyrturisme er som et to egget sverd, på den ene siden er det en fantastisk opplevelse med ville dyr i fokus som man husker resten av livet mens på den andre siden så kan man spørre seg om det er etisk når man ser industriens bakside. Det å utvikle etiske og bærekraftige villdyr destinasjoner er en stor utfordring for reiselivsnæringen for ofte så viskes de naturlige grensene ut.

Derfor er det viktig at de forskjellige interessentene samarbeider om reguleringer som beskytter dyrelivet og den lokale økonomien.

Problemstilling:

Hvordan kan reiselivsnæringen utvikle etisk og bærekraftig hvalsafari gjennom pedagogisk læring og interpretasjon?

Metode:

Bachelor oppgaven er skrevet som en litteraturstudie med relevant fagteori og personlige erfaringer i tillegg.

Konklusjon og funn:

Interpretasjon og pedagogisk læring kan være nyttige verktøy for å utvikle hvalsafari industrien bærekraftig. Reguleringer og lovverk som ivaretar dyrevelferd og interessentenes behov er viktige redskaper for å luke ut useriøse operatører, men grunnet manglende ressurser til overvåking blir ikke de lokale reguleringene overholdt. Det bør utvikles nasjonale utdanningsprogrammer for industrien og turistene som lærer dem verdien av etisk hvalsafari og bærekraftig utvikling. Det må fremdeles forskes på etisk dyreturisme for å forstå effekten av villdyrturisme som helhet, hvilke roller interessentene har og påvirkningen industrien har på dyrene.

Nøkkelord: Sustainable whalewatching, Whale Safari, stakeholders, interpretation, sustainability of education.

Title: Is Willy Really Free?

Background for choice of theme:

Wildlife tourism is like a two-edged sword, on the one hand it is a fantastic experience with wild animals in focus that you remember for the rest of your life while on the other hand you can ask yourself if it is ethical when you see the back of the industry. Developing ethical and sustainable wildlife destinations is a major challenge for the tourism industry, as the natural boundaries are often blurred. Therefore, it is important that the various stakeholders work together on regulations that protect wildlife and the local economy.

Issue:

How can the tourism industry develop ethical and sustainable whale watching through pedagogical learning and interpretation?

Method:

The Bachelor thesis is written as a literature study with relevant subject theory and personal experiences in addition.

Conclusion and findings:

Interpretation and pedagogical learning can be useful tools for developing the whale watching industry sustainably. Regulations and legislation that safeguard animal welfare and the needs of stakeholders are important tools for weeding out unscrupulous operators, but due to a lack of resources for monitoring, local regulations are not complied with. National education programs for industry and tourists should be developed to teach them the value of ethical whale watching and sustainable development. Ethical animal tourism still needs to be researched to understand the impact of wildlife tourism as a whole, the roles of stakeholders and the impact the industry has on animals.

Keywords: Sustainable whalewatching, Whale Safari, stakeholders, interpretation, sustainability of education.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	6
1.1 PROBLEMSTILLING	7
1.2 BEGREPSAVKLARING.....	7
1.3 DISPOSISJON	7
2. TEORI	8
2.1 BÆREKRAFT: FREMTIDIG BÆREKRAFTIG MÅL.....	8
2.2 NORSK LOVVERK	10
2.3 HVALSAFARI OG REGULERINGER I NORGE	11
2.4 KULTURELLE KONFLIKTER MELLOM HVALFANGST OG HVALSAFARI: VEIEN FRA HVALFANGST TIL HVALSAFARI	12
2.5 ETIKK: UETISK DYRETURISME	13
2.6 NYTTEN AV INTERPRETASJON OG PEDAGOGISK LÆRING/ NASJONALE UTDANNINGSPROGRAM	16
3. METODE	19
3.1 ARTIKKELSØK.....	19
3.2 SØKEHISTORIKK.....	22
4. RESULTAT KAPITTEL	24
4.2 RESULTAT AV FUNNENE	32
4.3 SAMMENLIGNING AV ARTIKLENE.....	32
4.3.1 Interpretasjon	32
4.3.2 Bærekraftig utvikling.....	33
4.3.3 Hvordan hvalene blir påvirket av båtbasert turisme.....	34
5. DISKUSJONSKAPITTEL	35
5.1 METODEDISKUSJON.....	35
5.2 RESULTATDISKUSJON.....	36
5.2.1 Styrker og svakheter i artiklene	36
5.2.2 Pedagogisk læring og interpretasjon som arena.....	39
5.2.3 Fokus på bærekraft og reguleringer, hvor skal det ende?.....	40
5.2.4 Finns det etisk dyreturisme?	41
6. KONKLUSJON	43
6.1 REFLEKSJON.....	45
LITTERATUR LISTE	46

1. Innledning

Marin turisme har økt veldig de siste årene verden over og hval safari er en av bransjene som vokser mest med aktiviteter i over 119 land. Denne typen for turisme blir ofte tolket som bærekraftig økoturisme, men det er visse elementer av industrien som ikke er bærekraftig på lang sikt (Winter,2020).

Jeg valgte temaet bærekraftig hvalsafari fordi jeg har et brennende engasjement for vern om dyr, både ville og tamme og synes det er på høy tid å oppgradere både lovverk og reguleringer for å beskytte det naturlige dyrelivet. Dette er noe reiselivsnæringen både i Norge og internasjonalt nivå burde ta hensyn til og være med på for å utforme et bærekraftig reiseliv på de forskjellige destinasjonene gjennom lokale aktører. (Visit Norway, u.å) Tidligere har jeg dessverre vært med på en del uetiske dyresafarier blant annet i Thailand, Egypt og Bulgaria så vet av egne erfaringer viktigheten med et dekkende lovverk og kunnskapsbasert informasjon da de forskjellige interessentene har egne agendaer. Det kan være utfordrende å utforme nasjonale reguleringer med tanke på at det er mange forskjellige interessenter involvert og som må samarbeide både lokalt, regionalt og nasjonalt (Finkler& Higham, 2020).

I denne oppgaven prøver jeg å belyse hvordan hvalsafari operatørene bør gå frem gjennom interpretasjon og pedagogisk læring for å utvikle etisk og bærekraftig hvalsafari i fremtiden. Fokus på bærekraft, interpretasjon og videre utvikling gjennom pedagogisk læring for fremtiden er også essensielle emner i både artiklene og oppgaven.

1.1 Problemstilling

Hvordan kan reiselivsnæringen utvikle etisk og bærekraftig hvalsafari gjennom pedagogisk læring og interpretasjon?

1.2 Begrepsavklaring

Interpretasjon betyr å fortolke eller å fortelle en historie

Pedagogisk læring ble direkte oversatt fra det engelske ordet educational

Cetaceans er den engelske samlebetegnelsen for hvalarter

1.3 Disposisjon

Målet med denne oppgaven var å finne ut om det er mulig å utvikle hvalsafari og andre dyresafari på en mer bærekraftig måte i fremtiden gjennom interpretasjon og pedagogisk læring. For å finne ut av dette måtte jeg også finne de positive og de negative effektene hvalsafari har for operatørene, turistene, lokalbefolkningen og hvilken effekt båtbasert safari har på hvalene. Jeg vil derfor se nærmere på om hvalsafari er så grønt som det blir påstått, om det har en positiv effekt for å verne hvalene og deres habitater gjennom reguleringer og hvordan næringen/operatørene og turistene tilegner seg kunnskap rundt etisk hvalsafari. Ettersom oppgaven ble til mens jeg gjorde litteratursøk ble det ganske tydelig at problemstillingen måtte dreie seg om å ivareta dyrenes rettigheter samtidig som man bør utvikle næringen mer bærekraftig samtidig som man opplærer/ informerer turistene. Metoden som er brukt er litteraturstudie basert på IMRaD modellen.

På engelsk er det en fellesbetegnelse for hvalarter som er cetaceans mens oversatt til norsk blir det et kun hvaler. Dette gjorde det litt forvirrende med engelske artikler som kunne bli noe mistolket i oversettelsen.

2. Teori

2.1 Bærekraft: fremtidig bærekraftig mål

«Sustainable tourism if accepted and implemented should be along the premise that»:

- *Tourism is firstly an economic activity which is desirable to most economies;*
- *Whether tourism is implemented or not, the physical and cultural environments have intrinsic values which outweigh their values as tourism assets particularly where such environments support a population on coastal areas*
- *The scale and character of tourism development should respect the character of the area;*
- *Tourism development should be sensitive to the needs and aspirations of the host community, etc. (Marafa, 2008)*

Bærekraftig turisme er et fellesbegrep for behovene til reiselivsnæringen, turistene og destinasjonene. Det kan også være et nyttig rammeverk som gjennom veiledning beskytter de naturlige ressursene (Lovelock & Lovelock, 2013, s 214) Naturturisme har økt kraftig siden 2000 tallet og har blitt en til global industri som genererer millioner av arbeidsplasser både lokalt og internasjonalt i milliardklassen. Det er en rekreasjon basert form for turisme som innebærer alt fra kommersiell hvalsafari til å svømme med hvaler, men for at det skal

være bærekraftig må det ha elementer av interpretasjon, pedagogisk læring og minimal påvirkning på hvalenes naturlige habitat. Fokus på bærekraftige aktiviteter kan være med på å endre sosiokulturelle holdninger gjennom interpretasjon og pro-miljø tenking (Winter,2020). I kjølvannet av forskning rundt fenomenet hvalsafari ser man at turistene også har forandret seg og nå søker mer kunnskap for å kunne ta gode valg for å unngå uetisk naturturisme og at utdanningsprogrammer og reguleringer er viktige redskaper for å skape bevissthet rundt et bærekraftig perspektiv av og med de forskjellige interessentene (Rocha et al ,2020).

Gjennom Rio deklarasjonen i 1992 ble det startet et globalt program med fokus på bevaring av naturlige ressurser, bærekraftig økonomi og utdanning (fn.no).

“For at en turistattraksjon skal være bærekraftig er det spesielt 4 kriterier som bør oppfylles når myndighetene skal utvikle ulike destinasjoner:

- 1. Kompromiss gjennom å skape en balanse mellom turisme industri og økologisk mangfold/bevaring*
- 2. Forpliktelse gjennom å forstå at å utvikle bærekraftige destinasjoner krever handling*
- 3. Kontroll gjennom reguleringer og rammeverk/ lover*
- 4. Samarbeid mellom ulike interessenter på lokale og regionale plan.”*

Dette er også kjent som de 4 C'ene som først ble postulert av Owen *et al.*, (1993)

2.2 Norsk Lovverk

I 2019 kom Nærings- og fiskeridepartementet med følgende lovverk som omhandler

hvalsafari:

§1 Formål:

Sikre at hvalsafari skjer på en bærekraftig måte som ikke forstyrrer hvalene i deres naturlige habitat.

§4 Avstand:

Det er forbudt å svømme med dem i en radius på 740 meter og operatørene må være minst 270 meter fra hvalene da det er forbudt å utøve hvalsafari på en måte som forstyrrer hvalene i deres naturlige habitat.

§3 Forbud:

Det er forbudt å drive hvalsafari på en måte som stresser hvalene slik at de blir forstyrret i sitt naturlige habitat.

Det er selvsagt mer omfattende lovverk, men dette var de tre viktigste. (regjeringen.no)

2.3 Hvalsafari og reguleringer i Norge

Hvalsafari er en global form for naturturisme som begynte rundt 1980 tallet i Norge og som gir næring til lokale aktører, lokalsamfunnet/ befolkningen. Hvalsafari kan enten utføres landbasert, båt/kajakk basert, med droner el at man svømmer med dem. Grunnet et økende antall aktører og turister ser turistnæringen at strengere regulering og lovverk bør komme på plass for å sikre hvalene og turistene (Sichelschmidt ,2021)

For å utvikle et bærekraftig produkt kom Arctic 365 og Visit Tromsø med forslag til endring av nasjonale reguleringer i 2017 som er et minstekrav for operatørene. (Nho.no) Nærings og Fiskeridepartementet kom med nye reguleringer i 2019 basert på dette forslaget slik at alle aktører enten lokale eller internasjonale må følge det samme lovverket (Isaksen & Budalen,2019 nrk.no).

Men grunnet manglende overhold av reguleringer oppstår det konflikter mellom lokale aktører og internasjonale aktører som ikke tar hensyn til hverandre eller hvalene. Dette gjør hvalene stresset, går utover den lokale økonomien og setter turistene i farlige situasjoner ifølge Sichelschmidt (2021).

Artiklene omtaler reguleringer som ble vedtatt i 2019 av Nærings- og Fiskeridepartementet for å unngå useriøs virksomhet, forhindre ulykker og sikre hvalenes velferd og turistenes sikkerhet. De nye reguleringene omfatter blant annet at hvalsafari skal skje på en bærekraftig måte som ikke forstyrrer hvalene slik at båtoperatører og turister må holde en avstand på minst 370 meter fra der hvalene oppholder seg. Det fremstår av artiklene at det er viktig å ha

soner og et tak på antall turister rundt de mest populære områdene for å unngå overbefolkning og jaging av hvalene som er der for å spise av sildestimen (Malmo, 2021).

Det er første gang det kommer et slikt lovverk med reguleringer i Norge Mange lokale operatører er skeptiske til strenge lovverk og reguleringer blant andre næringspolitisk fagsjef i NHO Reiseliv, Ole Michael Bjørndal. i NHO som mener at reguleringene vil skade hvalsafari næringen (Isaksen & Budalen, 2019).

2.4 Kulturelle konflikter mellom hvalfangst og hvalsafari: Veien fra hvalfangst til hvalsafari

I Norden er det lange tradisjoner med hvalfangst hvorav Norge, Island og Færøyene fremdeles driver med kommersiell hvalfangst i stor skala. Årsakene varierer fra forskning til kamp om ressurser da en del av de lokale fiskerne mener at hvalene tar for mye fisk (Indsetviken & Jacobsen, 2014).

Norge har antakeligvis drevet med hvalfangst siden 900 tallet men det var først på 1870 tallet når Svend Foyn patenterte dampdrevne båter med eksploderende harpun at Norge fikk en vesentlig rolle i industrien (stoppwhaling.no, NOAH). Det er stort sett små båter som blir drevet som en familiebedrift hvor de tjener levebrødet sitt, men på grunn av statlige reguleringer og press fra dyrevern organisasjoner er de i stadig nedgang og ser seg nå nødt til å livnære seg på andre måter. På 1980 tallet økte interessen rundt hvalsafari som la et ekstra press på hvalfangst næringen og flere følte seg presset ut av markedet. Hvalfangerne føler seg sviktet og at deres tradisjon og levebrød går tapt (snl.no). For at hvalfangerne skal endre perspektiv trengs det en holdningskampanje som viser verdien av hvalsafari på lokalt nivå og

samarbeid mellom nasjonale og lokale aktører. Selv om det er flere som har gått over til hvalsafari er det en dyr og omfattende prosess for de som lykkes (Kaltenborn et al., 2019) Hvalsafari blir ofte sett på som et grønt tilbud kontra hvalfangst ifølge Rocha et al (2020) men forskningen viser at også denne næringen har sine utfordringer sett i fra et etisk perspektiv.

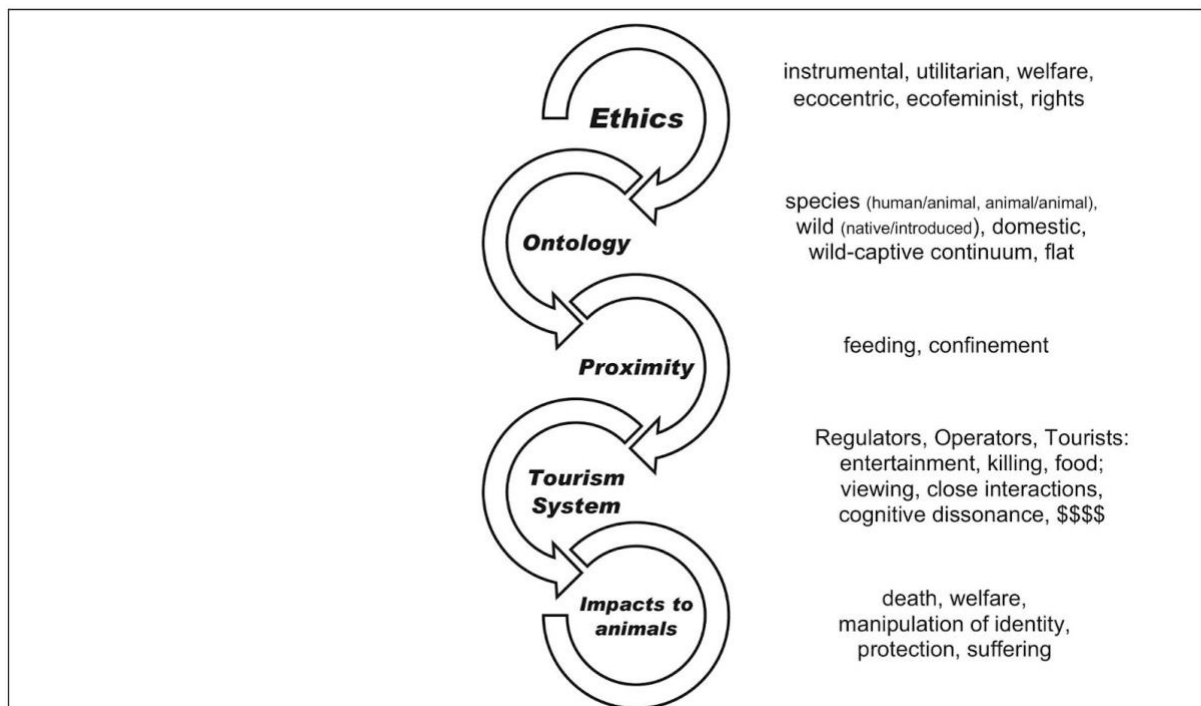
2.5 Etikk: Uetisk dyreturisme

Ifølge (Lovelock & Lovelock, 2013, s. 227) blir dyrelivsturisme delt inn i ikke forbruker turisme og forbruker turisme. Ikke forbruker turisme blir ofte sammenlignet med økoturisme hvor turister drar til bestemte destinasjoner for å observere ville dyr i deres naturlige omgivelser mens forbruker/konsumer turisme blir sett på som en nisje hvor turistene dreper dyr, alt ifra fiske til jakt (ofte kalt trofejakt) eller fjerner dyr fra sine naturlige omgivelser. Flere land er økonomisk avhengige av villdyrturisme og selv om det kan ha en positiv effekt for lokal befolkningen og fremtidig bevaring av artene gjennom fokus på pro miljø er det få destinasjoner som klarer å opprettholde en naturlig symbiose grunnet invadering av dyrenes naturlige habitat (Lovelock& Lovelock, 2013 s 228-229).

Dyreturisme er en stor del av reiselivsnæringen og henhold til Winter (2020) er ca. 20-40% av internasjonal turisme basert på vilddyrurisme. Basert på tall fra The International Species Information System, 2011, sitert i Fennell, 2013b) er ca 2,6 millioner yr holdt i fangenskap enten i akvarier eller i dyrehager i 80 land verden over. Dette referer Winter (2020) til som the “animal gaze” som betyr dyrs blikk, d.v.s å se det gjennom dyrenes øyne. Mange migrerende hvalarter står derfor i fare for å bli utryddet p.g.a tap av habitat, overfiske og jakt. Hvert år blir tusenvis av ulike arter tannhval fanget i Japan og fraktet verden rundt for å opptre i show, bli klappet på og svømt med på forskjellige destinasjoner, ofte i akvarier mens resten blir slaktet (dolphinproject.com) En av de største og mest kjente aktørene er Sea World som tjener milliarder på show og effekter hvert år. Frivillige organisasjoner verden over prøver å sette en stopper for slik virksomhet hvor dyr må leve mange år i fangenskap og opptre for mat. Spesielt etter at Blackfish og Lolita dokumentarene kom ut i 2013, 2015 og avslørte omfanget av metodene som blir brukt for å trene dem og hvordan hvalene lider i fangenskap (Lewis, 2020)

Fig. 3. The animal gaze: A model of animal ethics research in tourism.

C. Winter Annals of Tourism Research 84 (2020) 102989 18

Ifølge Winter (2020) er det på høy tid å sette etisk dyrevelferd i fokus basert på bærekraftig utvikling. Winter påpeker ironien med at ville dyr kan gå ifra å være beskyttet i det fri støttet av etiske retningslinjer til å bli fanget, innesperret i bur og sett på som et objekt for å underholde turister. Selv om akvarier som Sea world påstår at de driver med bevaring av hvalene er de en direkte årsak til at artene forsvinner i det fri. Det kommer også frem at operatørene tenker mest på interessentene og at de ofte kommer med misinformasjon til turistene for å rettferdiggjøre bransjen. Ifølge Winter (2020) kan interpretasjon og pedagogisk læring være nyttig, men på lang sikt ha liten effekt på velferden til dyrene.

2.6 Nyttien av Interpretasjon og pedagogisk læring/ nasjonale utdanningsprogram

Ordet interpretasjon betyr å fortolke eller å fortelle en historie og det er veldig vanlig å bruke historie fortelling i reiselivsbransjen for å formidle informasjon på en pedagogisk og lærerik måte. Nyttien av interpretasjon i naturturisme er at turistene aktivt søker kunnskap basert på informasjon for å få en dypere forståelse. Hvenegaard et al (2009) mener også at interpretasjon skal provosere slik at turistene får et følelsesmessig forhold til naturen, hvalene på en hvalsafari osv. Turistene skal sitte igjen med økt forståelse, men også ha lyst til å lære mer om det de observerer. Interpretasjon kan være veldig effektivt verktøy med tanke på fremtidig utvikling av bærekraftig turisme. Typiske kjennetegn ved interpretasjon er et det skjer på stedet, er pedagogisk, frivillig og tilfredsstillende turistenes forventninger (Hvenegaard et al, 2009 s 202-204).

Allerede i 1957 definerte Freeman Tilden begrepet interpretasjon og skrev de 6 prinsippene for bruk av interpretasjon innen natur/kulturbasert turisme:

Tilden's 6 Principles of Heritage Interpretation

1. Any interpretation that does not somehow relate

what is being displayed or described to something within the personality or experience of the visitor will be sterile.

2.

Information, as such, is not Interpretation. Interpretation is revelation based upon information. But they are entirely different things. However, all interpretation includes information.

3.

Interpretation is an art, which combines many arts, whether the materials presented are scientific, historical or architectural. Any art is in some degree teachable.

4.

The chief aim of Interpretation is not instruction, but provocation.

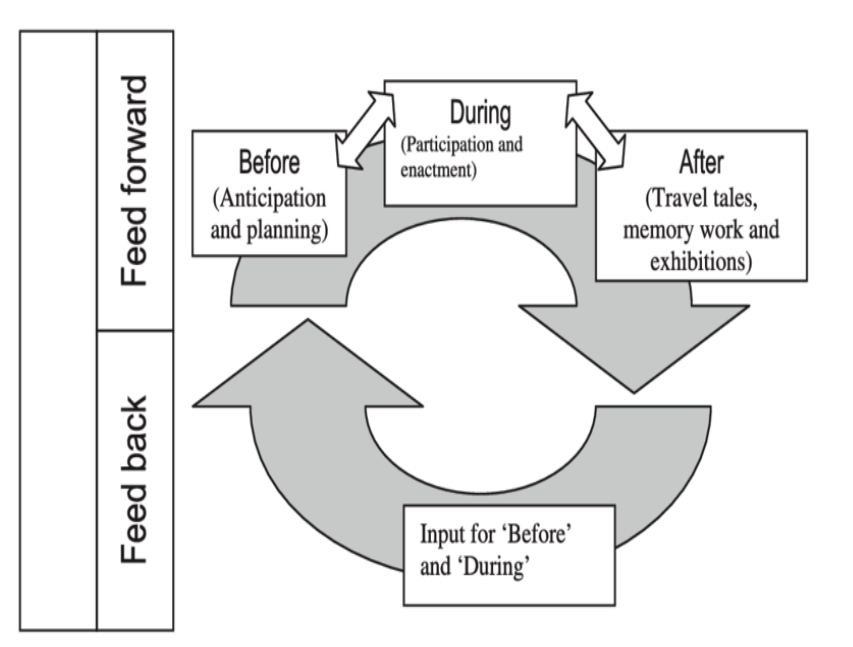
5.

Interpretation should aim to present a whole rather than a part and must address itself to the whole man rather than any phase.

6.

Interpretation addressed to children (say up to the age of twelve) should not be a dilution of the presentation to adults but should follow a fundamentally different approach. To be at its best it will require a separate program (savedbynature.org)

Selv om disse metodene har blitt modifisert flere ganger siden da brukes grunnprinsippene den dag i dag og er en viktig del av utdanningsprogrammene til reiselivsnæringen

Kilde til tabell: A Dynamic Framework of Tourist Experiences: Space-Time and Performances in the Experience Economy - Scientific Figure on ResearchGate. Available from: https://www.researchgate.net/figure/Performance-and-experience-circle_fig2_247518264 [accessed 6 Jun, 2022]

Selv om det ikke eksisterer så mye forskning rundt hvalsafari og effekten av interpretasjon på turistene viser en del av forskningen til Jacobs & Harms (2014) at beste praksis er læring basert på ansvar, kunnskap og følelser for å få mest effekt hos turistene.

Ifølge Luck (2014) forskning viste det seg at respondentene var interessert i kunnskap om hvalene, økologi og bærekraft og at interessen deres varierte under de forskjellige stadiene under turen så det er viktig for operatørene/guidene å vite hvilke tidspunkter som er gunstige når de skal gi informasjon.

3. Metode

I dette kapittelet presenterer jeg valg av undersøkelsesmetode, og tilnærming som blir brukt i oppgaven, i tillegg til søkeprosessen frem mot den litteraturen som er benyttet,

“En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder”

Dalland, 2017, s 50

3.1 Artikkelsøk

Metoden som har blitt brukt i denne oppgaven er litteraturstudie hvor kunnskapen har blitt hentet gjennom 8 artikler som omhandler min problemstilling gjennom forskning på temaet hval og delfin safari. Det er også relevant teori fra pensum og egne erfaringer.

Snakket en del med veileder Åsa Grahn for å komme i gang og hvilke søkeord som kunne være interessante å bruke før det ble brukt strukturerte søk i Oria, Google Scholar og Academica. Det var vanskelig og tidkrevende å finne de riktige artiklene for mange var beskyttet bak betalingsmur eller man måtte lage kontoer å logge inn gjennom uis og ofte hadde ikke sidene en konto for uis.

I Oria var det få artikler om hvalsafari mens i Google Scholar var det nesten overveldende med resultater og selv med innsnevring ble det vanskelig å finne gode artikler.

Gjennom søk i Academica ble det mye enklere å finne artikler som passet kriteriene.

Når man får mange tusen treff på enkelte søkeord blir det mye stoff å lese igjennom for å finne de rette artiklene og en stor del av prosessen var å lære å bli mer kritisk til hvilke artikler som passet. I prosessen med å velge ut hvilke artikler jeg ville bruke i oppgaven/analysen falt valget på artikler som handlet om forskning rundt møtet mellom hvaler/ville sjødyr og turistene med de forskjellige interessentenes behov i bakgrunnen.

I de fleste artiklene leste jeg abstract og conclusion, mens noen som var essensielle for oppgaven min leste jeg hele. Etter at jeg snevra inn problemstillingen ble det etter hvert enkelte søkeord som ble viktige slik som; Whale Safari, stakeholders, interpretation, sustainability of education.

Hvis man søker på ordene whalesafari og interpretation i google scholar får man 4070 resultater på 0,06 sekunder. Når man søker på ordene whalesafari og education i Google scholar får man 3780 på 0,5 sekunder. Når man søker på ordene Sustainable Whale Watching i Academica får man 182 treff. I Oria la jeg inn søkeordene whalesafari og interpretation og

fikk kun et treff på en artikkel av Bertella, Giovanna utgitt i 2011. Det er derfor de to første databasene blir hovedsakelig brukt i Tabell 1.

I prosessen med å velge ut hvilke artikler som skulle bli brukt i oppgaven/analysen falt valget på artikler som handlet om forskning rundt møtet mellom hvaler/ville sjødyr og turistene med de forskjellige interessentenes behov i bakgrunnen. Selv om mye er veldig interessant var det ikke relevant og etter hvert som oppgaven tok form ble det enklere å sile ut relevant stoff. Etter at jeg hadde funnet artiklene la jeg inn titlene i uis/ Oria for å bekrefte at de var fagfelleurdert. Enkelte tidsskrifter kommuniserer ikke om alle artiklene i den bestemte utgaven er fagfelleurderte ble det er meget vanskelig å få bekreftet hvorvidt hver artikkel i de nevnte/ brukte tidsskriftene er fagfelleurdert. Valgte derfor å stole på kvaliteten til det aktuelle tidsskriftet.

Siden dette er et litteraturstudium, har jeg funnet 8 relevante artikler med kvalitativ forskningsmetode og x artikler med kvantitativ metode for å belyse temaet og min problemstilling. Artiklene fagfelleurdert, ikke eldre enn 10 år og basert på andres forskning rundt dyresafari. Det var en mer mye mer omfattende prosess enn jeg trodde å finne åtte relevante artikler med de rette kravene, og jeg startet med 30 stykker som jeg etter hvert klarte å redusere ned til 8 ved å snevre inn problemstillingen og søkeordene. Selv om jeg i utgangspunktet hadde 10 artikler hvorav jeg egentlig hadde valgt ut de 8 jeg ville bruke gjorde jeg endringer underveis i analysen for å finne de 8 som belyste min problemstilling mest mulig fra flere perspektiver. Jeg valgte til slutt 8 artikler som tar for seg forskjellige perspektiver innad hvalsafari, men som har et sammenhengende tema.

Jeg har valgt forskningsartikler basert på destinasjoner som er kjent for å ha dyresafari og hvilke utfordringer de har, hvordan det har påvirket dyrene og hvordan de enkelte

destinasjonene vil løse enkelte av utfordringene i fremtiden, basert på en bærekraftig utvikling.

3.2 Søkehistorikk

Tabell 1.

Database	Dato	Søkeord	Avgrensning	Antall treff	Leste abstract og conclusion	Valgte artikler
Academica	28.04	Influence of interpretation on whale safari	fagfelle vurdert	237 707	1	a
Academica	01.05	Will Whale Watchers Minimize Harm to Whales?	fagfelle vurdert	17 300	1	b

Google Scholar	28.04	Sustainable cetacean-based tourism industry	fagfelle vurderrt	191	1	c
Academica	15.05	Whalewatching Norway	fagfelle vurdert	185	1	d
Oria	15.05	Interpretation, whale watching	fagfelle vurdert	4	1	e
Academica	19.05	boat operators whale safari	fagfelle vurdert	821	1	f
Google Scholar	19.05	Stakeholder perspectives on sustainable whale watching	fagfelle vurdert	561	1	g

Google Scholar	19.05	boat based whale watching industry	fagfelleverdert	30 900	1	h
----------------	-------	------------------------------------	-----------------	--------	---	---

4. Resultat kapittel

Jeg så dette oppsettet på uio.no og syns at det var en ryddig måte å presentere artiklene på slik at de kommer frem i sin helhet.

Tabell 2.

Referanse	Hensikt	Metode	Resultat/tema	Kommentar
-----------	---------	--------	---------------	-----------

<p>A</p> <p>Jacobs, M. H., & Harms, M. (2014). Influence of interpretation on conservation intentions of whale tourists. <i>Tourism Management, 42</i>, 123-131.</p>	<p>Vise om interpretasjon har en påvirkning på turistene og effekten av dette.</p>	<p>kvantitativ. Feltundersøkelser på båtbasert hvalsafari i Tenerife. Spørreskjema ble delt ut før og under båtturen. Forskerne observerte så 1 kontrollgruppe og 3 fokusgrupper på tilsammen 146 passasjerer under båtturene og gav hver gruppe forskjellig</p>	<p>Forskningen viste at interpretasjon som ble basert på føleleser hadde størst effekt. Det ble også konkludert med at videre forskning er viktig for å forstå omfanget med interpretasjon på hvalsafarier.</p>	<p>Engelsk artikkel som er relevant da den belyser forholdet mellom turistene og interpretasjon under en hvalsafari. Det er viktig for de som jobber i næringen å legge til rette for pedagogisk læring gjennom interpretasjon, enten før under eller etter båtturen for å skape et helhetlig bilde av bransjen og konsekvensene det kan ha for hvalenene.</p>
--	--	--	---	--

		informasjon, basert på følelser, kunnskap og ansvar. Spss metode		
B Kessler, E., Harcourt, R., & Bradford, W. (2014). Will whale watchers sacrifice personal experience to minimize harm to whales?. <i>Tourism in Marine Environments</i> ,	Vise at når turistene får informasjon om hvilken påvirkning turene har på hvalene blir de mer bevisst på hvilke etiske valg de må ta for å verne hvalene og hvilke	Kvantitativt, leverte spørreundersø kelser til to båter med henholdsvis 270 passasjerer hvorav 1381	Undersøkelsene viste at med gitt informasjon ville alle turistene/respond antene ta mer bevisste valg rundt hvilke hvalsafarier de	Engelsk artikkel som belyser viktigheten av å utdanne turistene slik at de forstår viktigheten med reguleringer og bærekraftig etisk utvikling. Den er relevant for oppgaven da interpretasjon og pedagogisk læring er sentrale temaer innenfor hvalsafari

<p>10(1-2), 21-30.</p> <p>Gikk inn på selve tidsskriftet i Oria og da stod det peer reviewed</p>	<p>båtoperatører de bør velge.</p>	<p>undersøkelser ble samlet inn og 450 ble samlet inn fra 3 landbaserte lokaler.</p>	<p>ville være med på. Dette viser at turistene søker mer kunnskap rundt etisk hvalsafari og at de er villige til å holde mer avstand for å verne hvalene.</p>	<p>næringen. Den viser at når turistene får kunnskap om hvilke konsekvenser hvalsafari kan ha så velger de å ta de operatørene som overholder reguleringene for minst mulig påvirkning.</p>
<p>C</p> <p>Rocha, D., Drakeford, B., Marley, S. A., Potts, J., Hale, M., & Gullan, A. (2020). Moving towards a sustainable cetacean-based tourism industry—A case study from Mozambique. <i>Marine Policy</i>, 120, 104048.</p>	<p>Vise at økt bevissthet om etiske retningslinjer og informasjon er viktig for å bevare industrien og øke kunnskapen til de forskjellige intressantene inkludert lokalbefolkningen for å videreutvikle næringen langsiktig.</p>	<p>Kvantitativt, håndleverte spørreskjema med lukkede spørsmål. Hvor av et sett ble levert til turistene som 117 svarte på. Et annet sett ble levert til operatørene hvorav 35</p>	<p>Forskningen viser at guidede turer kan være effektive for å øke kunnskapen rundt hvalsafari. Kursing av guider vil også være med på å øke kvaliteten og bevisstgjørelsen av pro miljøatferd og</p>	<p>Engelsk artikkel som er relevant da den har likheter mellom Norge og Mozambique utøvelse av hvalsafarier og reguleringer. En sunn og etisk hvalsafari industri vil gagne alle involverte og skape jobber for lokal befolkningen. Derfor er det viktig med fokus på pro miljøatferd og informasjon om etiske retningslinjer og nasjonale</p>

		responderte uta 9 selskaper spss	etiske retningslinjer.	reguleringer både før og under turen gjennom pedagogisk læring. Høyere kunnskapsnivå hos guidene vil også være gunstig i en slik setting.
D Cosentino, A. M. (2016). Effects of whale- watching vessels on adult male sperm whales off Andenes, Norway. <i>Tourism in Marine Environments, 11(4),</i> 215-227.	Vise hvordan hvalene på destinasjonene blir påvirket av båtene i området. Den viser også til om økt aktivitet i området vil ha økt effekt på dykkemønsteret til hvalene både kortsiktig og langsiktig.	Basert på observasjoner i sommer månedene på en forskningsbåt i farvannet utenfor Andenes/ Bleik	Observasjonene viste en markant endring i oppførselen hos hvalene som befant seg på destinasjonen/ området i det aktuelle tidsrommet. Samme hvalen kunne bli observert 20 g i løpet av sommer sesongen noe som gjorde at den endret svømmemønster	Engelsk forskningsartikkel som omhandler endringer dykkemønsteret hos spermhvalene utenfor Andenes. Relevant fordi den handler om forskning gjort i Norge hos en av de størstse aktørene. Den gjenspeiler også viktigheten med å introdusere LAC/ zoning for å beskytte hvalenes spise områder og ivareta næringen på en bærekraftig måte. På andre destinasjoner hvor hensyn ikke var blitt tatt har hvalene forsvunnet.

			til å være mer i overflaten. NSE- Near Surface Event	
E	Viser endringer i turistenes holdninger til å søke mer kunnskap rundt hval/delfin safari og hvordan operatørene bør informere turistene på de forskjellige turene med spesifikk informasjon.	Kvalitativ studie	Strukturerte observasjoner fra 32 båtturer viste at for å få mest mulig effekt av pedagogisk læring måtte informasjonen bli delt opp i: Før, under og etter stadier.	Engelsk artikkel som er relevant da den viser hvilke utfordringer båtoperatører kan ha når de skal gi spesifikk informasjon rundt hvalsafari eller å svømme med delfiner med en pedagogisk tilnærming. Turister søker kunnskap på forskjellige stadier under turen og videre forskning kreves for å kunne tilrettelegge dette. Turistene var europeere
F	Vise konsekvensene av båtoperatører som ikke overholder	Kvantitativ studie	Forskningen viste at i de tilfellene når nasjonale	Engelsk artikkel som er relevant for den viser omfanget av den generelle

<p>Sitar, A., LJ, M. C., Wright, A. J., Peters-Burton, E., Rockwood, L., & Parsons, E. C. M. (2016). Boat operators in Bocas del Toro, Panama display low levels of compliance with national whale-watching regulations. <i>Marine Policy</i>, 68, 221-228.</p>	<p>de nasjonale reguleringene.</p>		<p>reguleringer ikke ble overholdt ble delfinene stresset og skadet. I enkelte tilfeller fikk det dødelige konsekvenser og dette vil igjen gå utover næringen når delfinene trekker seg unna destinasjonen.</p>	<p>praksisen med useriøse båtoperatører og hvilke konsekvenser det har for delfinene på denne destinasjonen. Dette er et relevant tema i oppgaven for det belyser viktigheten av nasjonale reguleringer og overholdelsen av disse.</p>
<p>G Finkler, W., & Higham, J. E. (2020). Stakeholder perspectives on sustainable whale watching: a science communication approach. <i>Journal of</i></p>	<p>Å vise hvor viktig det er med forskning og kommunikasjon mellom de forskjellige interessentene innad i næringen for å videreutvikle bærekraftig hval safari.</p>	<p>Kvantitativ studie. Semistrukturert intervju med 19 deltagere fra 3 fokusgrupper. Skrive de 3 gruppene.</p>	<p>Funnene viste at alle 3 fokusgruppene var enige om at kommunikasjon dem i mellom og mer forskning på tvers av organisasjonene/ fokusgruppene var viktig for</p>	<p>Engelsk artikkel som viser et bredt resultat rundt temaet da deltakerne er fra forskjellige organisasjoner med hver sine særinteresser innad i hvalsafari industrien. Den viser at samarbeid mellom de forskjellige interessentene er viktig for fremtidig forskning og utvikling av næringen.</p>

<p><i>Sustainable Tourism</i>, 28(4), 535-549.</p>			<p>bærekraftig utvikling.</p>	
<p>H Judge, C., Penry, G. S., Brown, M., & Witteveen, M. (2020). Clear waters: assessing regulation transparency of website advertising in South Africa's boat-based whale-watching industry. <i>Journal of Sustainable Tourism</i>, 29(6), 964-980.</p>	<p>Belyser hvorvidt det er åpenhet om lovpålagte reguleringer i markedsføringen av hvalsafari, hvordan de enkelte operatørene overholder dette og turistenes forventninger. Å finne ut om de operatørene med statlig tillatelse overholder innsyn i lovpålagte reguleringer rundt hvalsafari på sine nettsider.</p>	<p>Kvantitativ analyse av nettstedene til 17 Sørafrikanske BBWW operatører med statlig tillatelse .</p>	<p>Funnene viste at av de 17 nettstedene var det bare 13% av innholdet som relaterte til reguleringene. Dette viser at operatørene har et stort forbedringspoten siale for å informere turistene om hvilke reguleringer som skal overholdes og ikke turistenes forventninger.</p>	<p>SørAfrikansk artikkel som er relevant fordi den belyser viktigheten rundt lovpålagte reguleringer og hvordan industrien / operatørene overholder dette i markedsføringen på sine nettsider. Det er ikke turistenes forventninger som skal ivaretas men fokuset på langvarig bærekraftig hvalsafari. Norge har nettopp vedtatt en lignende lovgivning men også her stritter næringen i mot å overholde reguleringene.</p>

4.2 Resultat av funnene

Tabell 3.

Hovedkategori	Underkategori
Interpretasjon	Utdanningsprogram hvor operatørene deler ut relevant informasjon til turistene under en safaritur.
Hvordan hvalene blir påvirket av båtbasert turisme	Soning, konsekvenser av useriøse operatører og lære turistene til å ta gode valg.
Bærekraftig utvikling	De forskjellige interessentene i reiselivsnæringen anerkjenner at det trengs flere reguleringer og tettere samarbeid.

4.3 Sammenligning av artiklene

4.3.1 Interpretasjon

Basert på de observasjonene Jacobs & Harms (2014) gjorde så de at interpretasjon, spesielt basert på følelser hadde mest effekt på deltagerne. Det er viktig for de som jobber i næringen å legge til rette for pedagogisk læring gjennom interpretasjon, enten før under eller etter båtturen for å skape et helhetlig bilde av bransjen og konsekvensene det kan ha for hvalene. Den empiriske forskningen viste derimot også at i ettertid av turen varte effekten hos

deltagerne i ca. 3 måneder og at andre tiltak må til for å oppnå en varig holdningsendring. I undersøkelsen til Kessler et.al (2014) var alle informantene fornøyde med info og de valgte derfor å ta mer hensyn til hvalene basert på den informasjonen de fikk. De syns også at operatørene gjorde en god jobb med å tilpasse informasjonen. Safari turer med utdannede guider hvor turistene får mer innsikt og kunnskap om hvalene og effektene av hvalsafari viser at dette får en positiv påvirkning rundt pro miljø tenking blant deltakerne Rocha et al, (2020) og at utdanningsprogrammer enten på båt eller land burde øke kapasiteten og tilpasses flest mulig (Kessler et al,2014).

4.3.2 Bærekraftig utvikling

Markedsføring om nasjonale reguleringer og etiske retningslinjer gjennom operatørens nettsider er en viktig del av deres kunnskaps formidling for å kunne kommunisere hvordan hvalsafari kan utføres i en mer bærekraftig retning Judge et al, (2020) da det ifølge forskningen til Rocha et al, (2020) viser at det er lite kunnskap angående reguleringer hos turistene. For å følge opp dette er det viktig med utdanningsprogrammer for guidene som inkluderer kunnskap, sosiale ferdigheter og at de kan bidra til videre forskning for å bevare bestanden., Åpen kommunikasjon og samarbeid mellom de forskjellige interessentene vil være gunstig for næringen om hvordan nye reguleringer skal utvikles og overholdes i fremtiden.

I forskningen til Finkler & Hayhem (2020) viste fokusgruppene stor interesse for et tettere samarbeid for å verne hvalene og videreutvikle næringen bærekraftig. De rekommanderer videre at involvering, underholdning og informativt innhold burde inkluderes i alle ledd innad i næringen av de forskjellige interessentene for videre bærekraftig utvikling. Høyere

kunnskapsnivå og tettere samarbeid mellom de forskjellige interessentene med fokus på bærekraftig hvalsafari vil kunne gagne næringen på lang sikt og skape flere arbeidsplasser for lokalbefolkningen (Rocha et al, 2020).

4.3.3 Hvordan hvalene blir påvirket av båtbasert turisme

Basert på forskning rundt hvalenes dykkemønster Cosentino (2016) ser forskere at hvalenes atferd endres i områder med mye båtturisme. Hvalene brukte mye mer tid under vann og det ble slått fast at i områder hvor hvalene viser symptomer på stress burde være frie for båtbasert turisme. Dette vil trolig få langvarige konsekvenser for den lokale bestanden ettersom at sommer sesongen utvides til å inkludere safari i vinter sesongen etter 2011 noe som vil påføre hvalene ytterligere stress. Konsekvensene av å ikke overholde nasjonale reguleringer kan være fatale og ifølge Sitar et al (2016) viste forskningen at der det var mange useriøse operatører i samme område endte det med dødelige kollisjoner og stressede delfiner som etter hvert forsvant fra destinasjon. Kessler et al (2014) har også utviklet en tabell over hvor nærme enkelte fartøy kan være på hvalene før det blir stressende for dem. (Seilbåt m 12 pers 50 m, stor motorisert båt m 200 pass 300 m.) Deres forskning viste at med kunnskapsbasert informasjon om hvorfor båtene måtte holde avstand gikk det ikke utover deltagerens opplevelse og vern av hvalenes områder kunne bli ivaretatt på en hensiktsmessig måte.

5. Diskusjonskapittel

I dette kapittelet vil jeg basert på de mest fremtredende funnene i de inkluderte forskningsartiklene drøfte, i sammenheng med det teoretiske rammeverket, samt egne erfaringer, for å forsøke å finne svar på oppgavens problemstilling: «Hvordan kan reiselivsnæringen utvikle etisk og bærekraftig hvalsafari gjennom pedagogisk læring og interpretasjon?»

5.1 Metodediskusjon

Det å skille verifiserbar informasjon fra spekulasjoner underveis i litteratursøk, og ved skriving av oppgaven, er det (Dalland (2020), s. 152–153) kaller å utøve kildekritikk. En måte å gjøre dette på er, ifølge Dalland (2020), ved å vurdere validitet (relevans og gyldighet) og reliabilitet (pålitelighet)

Valgte artikler som kunne besvare min problemstilling og med tanke på at hvalsafari er en global industri ble det naturlig å sammenligne med andre destinasjoner fra hele verden som har de samme utfordringene som hvalsafari destinasjoner i Norge har. Alle artiklene er fagfellevurderte og ikke eldre enn 10 år. Litteraturen som ble brukt har blitt hentet fra troverdige kilder (se tabell 1 og 2) og flere er skrevet av kjente forskere og professorer som Jacobs & Harms , J.E.S Higham og M.Luck som er kjente forskere fra div universiteter og for sine forskninger på blant annet bærekraftig turisme, økoturisme og interpretasjon. Enkelte er hentet fra troverdige fagfellevurderte tidsskrifter mens andre er basert på forskning ved universiteter hvorav en er hentet fra en regjeringsportal.

Siden alle artiklene er på engelsk kunne en del av informasjonen og bruk av fellesbetegnelser på fagspråk bli misforstått i oversettelsen da noe ikke lot seg direkte oversette fra engelsk til norsk. Det var også vanskelig å finne artikler som ikke var eldre enn 10 år om hvalsafari spesielt i Norden, men det henger kanskje sammen med at det ikke er utført så mye forskning i nyere tid. I de fleste artiklene var det delt ut spørreskjemaer med enten åpne eller lukkede spørsmål slik at de fikk relevant data i forhold til forskningen. Jeg valgte å ekskludere artikler som omfattet safari med andre dyr enn hvaler selv om det var likheter rundt de samme utfordringene med reguleringer og tap av naturlig habitat. I enkelte artikler er det tydelig at dette er personer med faglig bakgrunn som har skrevet flere artikler innen turisme, økoturisme, interpretasjon og dyrevelferd.

5.2 Resultatdiskusjon

5.2.1 Styrker og svakheter i artiklene

Artikkel A: Jacobs, M. H., & Harms, M. (2014) «*Influence of interpretation on conservation intentions of whale tourists*» Jacobs, M. H., & Harms, M. (2014) Gjorde flere feltundersøkelser på båtbasert hvalsafari i Tenerife hvor de delte ut spørreskjemaer før, under og etter turen basert på 1 kontrollgruppe og 3 andre grupper som ble delt inn i ansvar, følelser og kunnskap for å se hvilken metode hadde størst effekt på konservering i ettertid. Studien viste at interpretasjon basert på følelser har størst effekt der og da mens de andre to fokus gruppene som inkluderte ansvar og kunnskap hadde en lengre effekt rundt pro-miljø tenking for der måtte turistene reflektere mer over egne valg. Relevant forskningsmetode hvor 90% av informantene var europeere som viser nytten av interpretasjon, at det er selve historien og ikke hvalene i seg selv som endrer holdningene til turistene.

Artikkel B: Kessler et al (2014) «*Will whale watchers sacrifice personal experience to minimize harm to whales*» Her delte forskerne ut spørreskjemaer til 270 passasjerer og fikk 1380 respondenter som de analyserte for å finne ut om at hvis turister fikk kunnskapsbasert informasjon om de ville ta andre valg basert på hensyn til hvalene. Deres konklusjon var at 90% var positive til informasjonen de fikk og hadde valgt et mer etisk tilbud senere da trivselen ombord var høy. Syns både forskningsmetoden og fremgangsmåten er relevant for å tallfeste om pedagogisk læring og interpretasjon har en effekt. Konklusjonen ble at med rett informasjon valgte alle turistene/informantene å ta mer hensyn til hvalene, men siden useriøse operatører velger å ikke informere om reguleringer forventer turistene fremdeles på enkelte destinasjoner at de skal kunne ta på hvalene og svømme med dem.

Artikkel C: Rocha et al (2020) *Moving towards a sustainable cetacean-based tourism industry—A case study from Mozambique*. Forskningen til Rocha et al (2020) bekrefter at reguleringer, kunnskapsbasert informasjon og etiske retningslinjer er viktig for å utvikle industrien bærekraftig. Forskningsmetoden er relevant da den belyser viktigheten av å ha utdannede guider på safariturer. Men samtidig belyser forskningen et dilemma da det å kurse/utdanne guider er både tidkrevende og dyrt og er ofte en ressurs som blir nedprioritert av mindre operatører.

Artikkel D: I Consentino (2016) *Effects of whale-watching vessels on adult male sperm whales off Andenes, Norway*. I forskningen til Consentino (2016) var det kun utført observasjoner på Spermhvaler i sommer månedene i 2010 hvor de målte stressnivået med å se hvor lenge hvalene dykket om gangen i områder med båtbasert turisme. Siden sesongen først ble utvidet til å inkludere vinter månedene i 2011 kan de ikke dokumentere hvilken

påvirkning dette fikk på hvalene selv om de antok at de ville bli mer stresset.

Forskningsmetoden var relevant da den ble utført på et forskningsskip til de samme tidspunktene over 3 mnd. i det samme farvannet hvor turistene og hvalene oppholder seg. Skulle gjerne funnet nyere forskning på dette emnet som kunne belyst hvorvidt hvalene har blitt mer påvirket av båtbasert turisme de siste 10 årene.

Artikkel E: M Luck (2016) *The teachable moments on marine mammal tours: Watching versus swim-with tours*. I forskningen til Luck 2016) (var det kun europeiske informanter noe som var gunstig for oppgaven og forskningen viste at informasjon måtte bli delt ut under forskjellige stadier av turen for å få mest effekt, men kan ikke slå fast at interpretasjon har den ønskede effekten på lang sikt med tanke på holdningsendringer hos turistene.

Forskningen til Luck (2016) viser at det er viktig at guidene ikke bombarderer turistene med informasjon men heller porsjonerer det ut slik at turistene ikke går lei .Både forskningen og metoden er relevant med tanke på hvor viktig det er å ha flinke guider som er kurset.

Artikkel F: Sitar et al (2016) *Boat operators in Bocas del Toro, Panama display low levels of compliance with national whale-watching regulations*. Forskningen til Sitar et al (2016) viser at når reguleringer ikke ble overholdt fikk det store konsekvenser for både hvalene og næringen på destinasjonen. Forskningen belyser vanskelighetene med å få useriøse båtoperatører til å overholde reguleringene og selv om forskningsmetoden og analysen er relevant så sier den lite om hvem som skal sørge for at reguleringene blir overholdt og hvordan i fremtiden for å forhindre kollisjoner mellom hvaler og båter når det blir for mange operatører i ett område.

Artikkel G: I Finkler, W., & Higham, J. E. (2020) *Stakeholder perspectives on sustainable whale watching: a science communication approach* Basert på forskningen til Finkler & Higham,(2020) mellom de forskjellige interessentene innenfor villdyrturisme (frivillige organisasjoner, forskere og operatører) ble det slått fast at alle ønsket et tettere samarbeid men ikke hvordan de skulle utvikle samarbeidet i fremtiden så her bør de utvikle felles retningslinjer for å videreutvikle en bærekraftig og etisk industri så godt det lar seg gjøre. Undersøkelsen har også enkelte svakheter med at det var relativt lav deltagelse.

Artikkel H: Judge et al (2020) *Clear waters: assessing regulation transparency of website advertising in South Africa's boat-based whale-watching industry*. Forskningen til Judge et al (2020) gikk ut på de gjorde nettsøk for å finne ut hvor mange som operatører som opplyste om nasjonale reguleringer på nettsidene sine. Relevant forskningsmetode siden det viste seg at kun 13% av nettsidene inneholdt disse opplysningene som viser at her er det et stort forbedringspotensial for å øke bevisstheten rundt slike reguleringer for både operatørene og turistenes del. Grunnen til at så mange operatører bevisst velger å utelate viktig informasjon om nasjonale reguleringer kan sees i lys at operatørene ønsker å innfri turistenes forventinger på bekostning av velferden til hvalene.

Selve forskningsmetoden er relevant, men artikkelen er svak i forhold til oppgaven siden forskningen er utført i Sør-Afrika som har andre reguleringer enn i Norge.

5.2.2 Pedagogisk læring og interpretasjon som arena

Ifølge Consentino et al (2016) ser man et klart endringsmønster i atferden til hvalene i områder hvor det er mye båtbasert turisme som kan få et negativt utslag på lang sikt hvis ikke nasjonale reguleringer blir overholdt. Når reguleringene ikke blir overholdt på destinasjoner

med flere operatører ser man at hvalene etterhvert forsvinner fra destinasjonen eller blir jaget vekk til andre destinasjoner hvor det er lite eller ingen turismeaktiviteter (Sitar et al.,2016)

Det er derfor viktig at de forskjellige interessentene klarer å samarbeide om en bærekraftig og etisk utvikling innen villdyrturisme og hvalsafari slik at dyrenes naturlige habitat og behov blir ivaretatt på et langsiktig plan (Finkler & Higham,2020).

I artiklene som omhandlet bærekraft og interpretasjon kom det tydelig frem at utdanningsprogrammer på nasjonalt nivå for operatørene, guidene og turistene gikk igjen for utvikle bransjen i en mer etisk retning for å bevare dyrevelferden på lang sikt.

Dette medfører at de forskjellige interessentene må bli flinkere på å samarbeide og ha en god og åpen kommunikasjon for hvilke retningslinjer som skal legges til grunn. I og med at de forskjellige interessentene selv ønsker et tettere samarbeid kan dette være en grobunn for videre utvikling av hvalsafari og villdyrturisme generelt (Finkler & Higham ,2020)

5.2.3 Fokus på bærekraft og reguleringer, hvor skal det ende?

Interpretasjon og pedagogisk læring blir sett på som de viktigste verktøyene for en varig holdningsendring og pro-miljø tenking både for turistene og næringen for å oppnå en bærekraftig utvikling basert på etiske verdier som ivaretar dyrevelferden.

I følge nhoreiseliv.no er det strenge krav til lokale aktørene om hvordan de skal utføre båtbasert safari som ivaretar dyrevelferden. Men dessverre kan det se ut som at det er en del private aktører som ikke tar hensyn til nasjonale reguleringer. Ifølge Sichelschmidt (2021) skaper dette utfordringer for bransjen da disse ender opp med å jage hvalene når de

forsøker å komme så nærme som mulig. Dette er absolutt ikke i tråd med den ønskede utviklingen og ifølge Malmo (2021) ser man at hele industrien kan bli kneblet av for strenge reguleringer. Dette vil også gå utover seriøse operatører som overholder reguleringene og vil ivareta næringen på en bærekraftig måte.

Gjennom Rio deklarasjonen i 1992 (fn.no) ble det internasjonal enighet om hva som definerer en bærekraftig destinasjon med klare retningslinjer for å oppnå dette. Ifølge Rio deklarasjonen er det gjennom kompromiss, samarbeid, rammeverk og forpliktelse at myndighetene kan utvikle en turistattraksjon som kan være bærekraftig, men hvem som skal sjekke at reguleringene blir overholdt er fremdeles usikkert. Man antar at dette er noe regjeringen i hvert enkelt land skal ha kontroll på, men ofte blir slike overtredelser oversett grunnet manglende ressurser ifølge lokale aktører (Sichel Schmidt (2021)

5.2.4 Finns det etisk dyreturisme?

Basert på Lovelock & Lovelock (2013) er ikke konsumerende dyreturisme å observere dyr i sine naturlige habitater. Selv om dette er noe industrien aktivt jobber for blir grensene mellom ville og tamme dyr mindre og mindre. Dette er noe som går igjen når ville dyr blir fanget og tvunget til å opptre for mat som underholdning for turister som kanskje ikke vet bedre. Mange turister blir kanskje lurt til å tro at man er med på å støtte en god sak ved f.eks. Sea World (SeaWorld.com) som påstår at hvalene der har det bedre enn i det fri når man betaler en inngangsbillett. Akvarier verden over tilrettelegger for nærkontakt med ville dyr og er dermed med på å øke turistenes forventinger til at de skal svømme med ville hvaler i det fri, man kan da lure på hvordan operatørene skal innfri disse forventningene på en etisk måte.

Når jeg var på elefantridning i Thailand fikk vi beskjed om at elefantene der hadde blitt reddet fra sirkus og hadde det så mye bedre der for de gikk bare korte turer med turister hver dag noe som i ettertid ikke viste seg å stemme dessverre. Det å få kunnskapsbasert informasjon i ettertid kom som et sjokk for jeg og vennene mine hadde virkelig ingen ide om omfanget av mishandlingen til disse stakkars elefantene og andre dyr som må underholde for føden.

Det kan virke som om etisk dyreturisme kun eksisterer når det ikke er for mye turisme aktiviteter i området, for etter hvert blir det for mange turister og operatører som ikke klarer å overholde den naturlige symbiosen mellom mennesker og dyr. Lovelock & Lovelock, (2013, s 227-228) Selv om hvalsafari blir utøvd etisk og i henhold til reguleringene ser man gjennom forskning at hvalene blir stresset av støy og turister noe som gjør det vanskelig å forsvare industrien fra et etisk ståsted. Ifølge Winter (2020) ser man ofte at villdyrturisme/ naturturisme blir forvekslet med økoturisme, men det medfører gjerne ikke riktighet og man kan ende opp med å utsette dyrene for stress og forurensing gjennom tap av sine naturlige habitater. Man ser også at turistene kanskje ikke heilt forstår omfanget av industrien men ofte søker kunnskap og da kan interpretasjon og pedagogisk læring være mulige redskaper for å gi informasjon.

6. Konklusjon

Basert på mine funn er det åpenlyst at hvalsafari destinasjoner verden over sliter med å finne en middelvei mellom lovverk og behovene til de forskjellige interessentene. Dette henger sammen med interessentene blant andre båtoperatørene er generelt lite villige til å følge lovpålagte reguleringer da det går utover deres økonomi. Enkelte destinasjoner er mer avhengige av hvalsafari økonomisk og er derfor villige til å utføre båtbaserte safarier på en måte som skader hvalene for å innfri turistenes forventninger og økonomisk gevinst. Flere av destinasjonene har forskjellige perspektiver på bærekraftig utvikling som gjør det vanskelig å ha et kommunikativt samarbeid mellom interessentene på et internasjonalt nivå. Forskere som M.Luck, J.E.S Higham og Consentino er enige om at hvaler som blir utsatt for mye båtturisme blir ofte påvirket negativt og at det trengs strengere reguleringer på verdensbasis i og med at hvaler er migrerende arter.

Guidede turer med interpretasjon har størst effekt gjennom pedagogisk læring for å informere turistene. De har ofte for høye forventninger til utøvelsen av hvalsafari og har lite bakgrunnskunnskap om næringen, men forskningen til Kessler et al viser at med gitt informasjon på forhånd ville turistene ta mer bevisste/etiske valg rundt hvilke hvalsafarier de ville være med på for å bevare dyrevelferden i fremtiden.

I Norge er flere små bedrifter fremdeles avhengig av kommersiell hvalfangst og en holdningskampanje samt lettelser for å kunne gå over til hvalsafari er nødvendig.

Det vil si at gode utdanningsprogrammer for både næringen og turistene bør videreutvikles enten på land eller vann slik at fokus på etikk, bærekraft og dyrevelferd er i fokus hos alle interessentene.

Nesten alle artiklene slår fast at mer forskning trengs generelt innenfor de temaene som har blitt tatt opp i oppgaven for å utvikle nye perspektiver rundt villdyr turisme og hvilken påvirkning reiselivsnæringen har. Det som kommer klart frem er at reiselivsnæringen har et etisk ansvar for å utvikle destinasjoner bærekraftig og med fokus på dyrevelferd og min konklusjon er at interpretasjon og pedagogisk læring er viktige verktøy for å oppnå dette. Det som går igjen er at de aller fleste forskerne er enige om at det er viktig med reguleringer for å beskytte hvalene, turistene og næringen og for å oppnå dette må man utdanne både turistene og operatørene til å ta gode valg.

For videre forskning vil jeg anbefale reiselivsnæringen å se villdyrturisme gjennom dyrenes øyne og heller utdanne turistene og de lokale aktørene til å forstå hvorfor det er nødvendig med reguleringer som beskytter bestanden. Dette er noe som vil gagne aktørene og turistene på lang sikt. Det bør forskes videre på etisk dyreturisme for å forstå effekten av villdyrturisme som helhet, hvilke roller interessentene har og påvirkningen industrien har på dyrene. Funnene baseres på litteratursøk, pensum og egne erfaringer.

6.1 Refleksjon

Reflektere og vurdere eget arbeid

Det å sette seg inn i emnet om hvalsafari var veldig interessant og jeg lærte mye om tabuene rundt villdyrturisme som enkelte interessenter i industrien prøver å ignorere men det var også godt å lære at det finns reguleringer og at det er masse engasjerte forskere og intressenter som brenner for dyrevelferd. For meg var det vanskelig å følge IMRaD modellen og oppsettet gjennom canvas slavisk, men etterhvert fant jeg litt flyten. Det å finne gode relevante artikler tok mye lengre tid enn jeg hadde trodd og arbeidet med å analysere dem var tidkrevende. I perioder ville jeg bare gi opp da jeg ikke hadde vært strukturert nok tidligere i oppgaven. Dette hang nok sammen med at det var to tette dødsfall med nær familie så var vanskelig å komme ordentlig i gang og få en god struktur og oversikt over oppgaven. Jeg skulle ønske det var litt andre omstendigheter for jeg syns det var en kjekk oppgave og metode å jobbe med. Hadde faktisk gleda meg til å sitte å skrive på kafe m et glass vin mens jeg filosoferte over problemstillingen min og nøt mine siste dager som student.

Litteratur liste

Cosentino, A. M. (2016). Effects of whale-watching vessels on adult male sperm whales off Andenes, Norway. *Tourism in Marine Environments*, 11(4), 215-227.
<https://doi.org/10.3727/154427316X14580612748560>

Dalland, O. (2020). *Metode- og oppgaveskrivin*. (7. utgave.) Oslo: Gyldendal Akademisk

<https://www.dolphinproject.com/campaigns/save-japan-dolphins/>

<https://estudie.no/metode>

Finkler, W., & Higham, J. E. (2020). Stakeholder perspectives on sustainable whale watching: a science communication approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(4), 535-549. <https://doi.org/10.1080/09669582.2019.1684930>

<https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/fns-klimakonvensjon>

Hvenegaard, G. T., Shultis, J., Butler, J. R. (2009) *The role of interpretation*. Parks and protected areas in Canada: Planning and management p 202-234, Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1017/S0008423900017509>

Indsetviken, H. E., Jacobsen, H. (2014, 22.mai) *Hvalen spiser like mye fisk som norske fiskere tar opp*. nrk.no <https://www.nrk.no/nordland/hval-tar-like-mye-fisk-som-fiskerne-1.11733605>

Isaksen, S. K, Budalen, A (2019, 10.desember) *Mener nye regler truer reiselivet i nord-hele fjorder kan stenges av.* nrk.no <https://www.nrk.no/nordland/nye-regler-truer-reiselivet-i-nord-hele-fjorder-kan-stenges-av-1.14815134>

Jacobs, M. H., & Harms, M. (2014). Influence of interpretation on conservation intentions of whale tourists. *Tourism Management*, 42, 123-131.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.11.009>

Judge, C., Penry, G. S., Brown, M., & Witteveen, M. (2020). Clear waters: assessing regulation transparency of website advertising in South Africa's boat-based whale-watching industry. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(6), 964-980.
<https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1844723>

Kaltenborn, B. P., Kaltenborn, E. F., & Linnell, J. D. C. (2019). "It's All about the Scenery": Tourists' Perceptions of Cultural Ecosystem Services in the Lofoten Islands, Norway. *ARCTIC*, 72(1), 1–12. <https://doi.org/10.14430/arctic67944>

Kessler, E., Harcourt, R., & Bradford, W. (2014). Will whale watchers sacrifice personal experience to minimize harm to whales?. *Tourism in Marine Environments*, 10(1-2), 21-30.
<https://doi.org/10.3727/154427314X14056884441662>

Lewis, S. (2020,11 februar) *SeaWorld to pay \$65 million settlement to investors over impact of "Blackfish" Doc.* <https://www.cbsnews.com/news/seaworld-lawsuit-settlement-65-million-lying-investors-blackfish-documentary/>

Lück, M. (2016). The teachable moments on marine mammal tours: Watching versus swim-with tours. *Coastal Management*, 44(2), 131-138.

Lück, M. (2015). Education on marine mammal tours–But what do tourists want to learn?. *Ocean & Coastal Management*, 103, 25-33.

Lovelock, B., & Lovelock, K. (2013). *The ethics of tourism: Critical and applied perspectives* (1st ed). Routledge.

Malmö, K. M (2021, 07. desember) *Hvaler jages og avskjæres på safari-vil skjerpe kontrollen*. nrk.no <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/hvalsafari-skal-kontrolleres--enkelte-jager-hvalene-1.15761065>

Marafa, L. M. (2008). Integrating sustainable tourism development in coastal and marine zone environment. *Études caribéennes*, (9-10). <https://doi.org/10.4000/etudescaribeennes.1373>

<https://www.nhoreiseliv.no/bransjer/opplevelser/hvalsafari/> hentet 03.06

Nærings- og fiskeridepartementet <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/ny-side/id2681521/>

<https://www.savedbynature.org/post/freeman-tilden-the-father-of-heritage-interpretation-people-of-the-parks-past-series-8>)

Rocha, D., Drakeford, B., Marley, S. A., Potts, J., Hale, M., & Gullan, A. (2020). *Moving towards a sustainable cetacean-based tourism industry–A case study from Mozambique*. *Marine Policy*, 120, 104048. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2020.104048>

Sichelschmidt, G. (2021, 16 desember) *Hvalsafarinæringen ønsker å øke bevisstheten rundt bærekraftigturisme*. <https://www.visit-lyngenfjord.com/no/hvalsafarinaeringen-onsker->

[%C3%A5-oke-bevisstheten-rundt-baerekraftig-turisme](https://www.visit-lyngenfjord.com/no/hvalsafarinaeringen-onsker-%C3%A5-oke-bevisstheten-rundt-baerekraftig-turisme)

Sitar, A., LJ, M. C., Wright, A. J., Peters-Burton, E., Rockwood, L., & Parsons, E. C. M. (2016). Boat operators in Bocas del Toro, Panama display low levels of compliance with national whale-watching regulations. *Marine Policy*, 68, 221-228
<https://doi.org/10.1016/j.marpol.2016.03.011>

<https://snl.no/sm%C3%A5hvalfangst>

<https://www.stoppvalfangst.no/fakta/fangsten/i-verdensammenheng/>

<https://www.uio.no/studier/emner/medisin/med/MED5090/retningslinjer-prosjektoppgaven/litteraturstudier.pdf>

Winter, C. (2020). A review of research into animal ethics in tourism: Launching the annals of tourism research curated collection on animal ethics in tourism. *Annals of Tourism Research*, 84, 102989.
<https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102989>